

مشتومرې لايه نه شيعه كان له سهر سهرۆكوه زيراني عيراق

08-12-2021

نووسه ره كان

ناوه ندى ليكوئينه وهى رووداو

كورتە: پاش راگه ياندى ئه نجامه كان له لايه ن كۆميسيۆنى هه لېزاردن و د لنيابوونى لايه نه شيعه نارازيه كان له شكسته ينانى هه وله كانيان بو هه لوه شانده وهى ئه نجامه كانى هه لېزاردن، كيپر كئي سياسيه كان له دهورى چوئيه تى پيكه ينانى حكومه ت و ديارى كردنى كاندىدى سهرۆكوه زيران چر بوونه ته وه.

پاش راگە ياندنى ئەنجامەكان لەلايەن كۆمىسيۇنى ھەلبۇزاردن و دۇنيابوونى لايەنە شىعە نارازىيەكان لە شىكستەھىنانى ھەولەكانيان بۇ ھەلۆەشاندىنەوھى ئەنجامەكانى ھەلبۇزاردن، كۆپىركىيى سىياسىيەكان لە دەورى چۇننىيەتى پىكھىنانى كۆمەت و ديارىكردىنى كاندىدى سەرۆكۆھزىران چىر بوونەتەوھ.

بەگۆيرەى دەستور، لىستى زۆرىنە كاندىد پىشكەش دەكات، بەلام ھىشتا يەكلايى نىيە ئاخۇ سەدر دەتوانىت پارىزگارىي لە پىشەنگىي لىستەكەى بكات (74 كورسى) يان رىكابەرە شىعەكانى دەتوان سەرگىشى بىكەن و پىكەوھ ھاوپەيمانىيەكى لەو گەورەتر ھەر لەناو پىكھاتەى شىعە دروست بىكەن. سىيەرى ئەم دابەشبوونە كە دوو دىدى سىياسى دژبەكان ھەيە لەبارەى كۆمەت، بەزەقى بالى بەسەر ئەو دىدارەى كۆتايى ھەفتەى رابردووش كىشا كە بە نىوانگىرى ئىران و مەرجەعيەتە كارا سىياسىيەكانى شىعە لە مالى ھادى عامرى رىكخرا و بەشىوھەكى كاتى مەترسى پىكدادانى دوورخستەوھ.

سەدر كە ھەلگىرى دروشمى كۆمەتى زۆرىنە، لەو خوان و كۆبوونەوھ گىرژەشدا ھەر ھەمان پىشنىار و پىداگرىي كىردووه، لە كاتىكدا لايەنە شىعەكانى دىكە داواى ھاوپىشكى و كۆمەتى سازان دەكەن كە بەجۆرىك لە جۆرەكان بازدانە بەسەر ئەنجامەكانى ھەلبۇزاردن. بەھۆى بەرىكەوتنەكانى تىرى پىشووئىوان سەدر لەلايەك و مالىكى و خەزەلى لەلاكەى تر، دىدارەكە بەئەنجامىكى روون كۆتايى نەھات و بىرپارە گەپى دووھى لە مالى سەدر لە ھەنانەى نەجەف بىرپىت. باوھپىكى زالىش ھەيە كە ئەمجارەيان مالىكى بەشدارى نەكات، چونكە لەمالى عامرى خەرىكبوو لەگەل سەدردا دەمەقالە و ھەلدانەوھى گىرژ كۆنەكان خوان و ھەنگاوەكەيان بۇ ئاشتەوايى تىكېدات.

كۆمەتە پىشنىاركراوھەكى سەدر ناوى لىنراوھ "زۆرىنەى نىشتمانى"، لەمەشدا ناوبراو پاشەكشەى كىردووه لەوھى كۆمەتىكى "سەدرى پەتى" يان سەرۆكەكەى لە رەوتەكەى بىت، وەك ئەوھى لەكاتى بانگەشەى ھەلبۇزاردن پىداگرى لەسەر دەكرد، ھۆكارى ئەمەش دەگەپتەوھ بۇ ئەوھى سەدر بايى ئەوھنە پىكەيشتووھ لە ئەزموون و سىياسەت كە سەرۆكۆھزىرانىكى سەدرى جگە لە فىنۆى رىكابەرەكانى، خالى زۆرى لە دابەشكردىنى پۆست و وەزارەتەكان بۇ ناھىلپتەوھ. ھەرۆھە دەيكاتە لىپرسراوى راستەوخۆش لە بارگرانى و كىشە كەلەكەبووھەكانى عىراق و لە داھاتوودا چى دىكە دەرفەتى ئەوھى نابىت خۆى بدزىتەوھ و رۆلى واعىز يان رەخنەگر بىنپىت. رىكابەرەكانىشى كە ئەوھ دەزانن و لەوھشدا سەرگەوتوبوون كە بە تەنھا بىھىلنەوھ، دەيانەوئىت زىاتر پەلكىشى بىكەن بۇ خوارەوھ و لەسەر بنەماى سازان پۆست و جومگە گىرنگەكانى كۆمەتى لەگەلدا بەش بىكەن.

ئەم ھىزانە كە ئىستا لەسەر شوناسى سەرۆكۆھزىران و بنەماى پىكھاتنى كۆمەت لە مشتومردان، ئەوھش لەبەرچاوەگىر كە دانانى سەرۆكۆھزىران مەرجە رەزامەندى روون و كۆتايى ئىرانى لەسەر بىت و پەيوەندىيەكى باشى لەگەل ئەمىرىكا و ھاوپەيمانى نىوودەولەتى ھەبىت، ھەرۆھە دەبىت لای مەرجەعيەت ناپەسەند نەبىت و فىنۆى نەجەفى لەسەر نەبىت. جگە لەوھش ئەوھ تارادەبەكى زۆر يەكلايە كە قۇناخەكە سەرگىشى ھەلناگرىت و، دەبىت كاندىدەكە تاقىكراوھى پۆستى كۆمى و كەسىكى ناسراو بىت و پاش كاندىدكردىشى بۇ سىپىكردىنەوھى پىرۆسەكە رەزامەندى و پىشنىوانى زۆرىنەى كورد و سوننە ھەر گىرنگى بۇ ئەوھى مۆركى نىشتمانى وەرگىرت.

ئەم پىدراوھ روونە دەرەكىيانە لەگەل ئەنجامەكانى ھەلبۇزاردن لە ئىستادا لىستى كاندىدەكانى سەرۆكۆھزىرانى كورت كىردووهتەوھ بۇ كۆمەلنىك ناو كە ئەو مەرجانەيان تىدايە.

ئەگەر سەدر پىداگرىيەكەى بباتە سەر و كۆمەتى زۆرىنە دروست بكات كە گۆرانكارىيەكى جومگەيى دەبىت لە پىرۆسەى سىياسى نوپى عىراقدا، ئەوھ كازمى يەكلىك لە ديارترىن كاندىدە بەردەستەكانە. لەلايەك پەيوەندىيەكى باشى لەگەل دەرەوھى عىراق ھەيە، لەلاكەى تر پىشنىوانىيەكى زۆرى لە سەدرەوھ ھەيە، زۆرىنەبەكى كوردى و سوننەش لەسەرى رازىن. ھەر لەناو شىعەشدا ئەگەر ھەيە كەكىم و تارادەبەكىش عەبادى پىشنىوانى بىكەن، بەلام گىرفتى سەرەكى بەردەم كازمى فىنۆى فەتخ و مالىكى و گروپە چەكدارەكانە كە ھەلوئىستى راگەبەنراويان گۆرپىنى ھەر سى سەرۆكايەتتەبەكەيە بەتايبەت كازمى كە زۆرىيە كاتەكانى 15 مانگى بەر لە ھەلبۇزاردنى بە بەرھەلستى و بەرەنگارىبوونەوھەيان بەسەر بردووه. گىرەوھى پىشنىوانانى كازمىش لەسەر ئەوھە تاران كە لە دانوستانى ئەتۆمى گىردەخوات، ناچاربىت بە سەپاندەوھى كازمى بەسەر بالەكانىدا لە عىراق، چونكە بۇ پەيوەندى لەگەل ئەمەرىكا و ولتاتانى كەنداو پىوئىستى پىئەتى، بەلام تائىستا

بەرەى كازمى بەرچاويان روون نىيە كە چۆن مالىكى رازى بكن.

بۇرادەى ھاوتاست يان پاش كازمى، حەيدەر عەبادىيە. ناوبراۋ پرۇژەيەكى ئامادەى تاقىكراۋەى بەردەستى شىعەكانە، سەرۇكۈەزىرانى سەردەمى شەرى داعش و گىرانەۋەى كەركوك و ناۋچە كىشە لەسەرەكانە بۇ ئامىزى ناۋەندگەرەى بەغدا، ئىستا لەبەرەى "ھاوتاهەنگى شىعەيە"، لە ھەمانكاتىشدا لەگەل سەدر پىشەنەى كارى ھاوبەشى ھەيە و پەيوەندىيەكانىان ئاسايە، بەلام كىشەى سەرەكى عەبادى فىتۋى مالىكى و كىشە كۆنەكانىيەتى لەگەل حەشەد، بەئەگەرى زۇرىش زۇرىنەى كوردى بەتايبەت پارتى، لەسەرى رازى نابن، گەرەنتى ئەۋەش نىيە سوننەكان پىشتىۋانى بكن بەتايبەت كە ھەندىكانىان (عەزم) لەگەل مالىكى پەيوەندى و ھاوبەيمانىتيان ھەيە.

مالىكى كە براۋەى دوۋەمى شىعەيە (33 كورسى) لىى روونە گەرەنەۋەى بۇ سەرۇكەبەتى ۋەزىران لە مەھالەۋە نىكتەرە، بەلام بە پىداگرىكردن لەسەر كاندىدبوون دەيەۋىت رۇلى لە دىارىكردنى بەرېزىرى پۇستەكە ھەبىت بەجۇرئەك ئەگەر لە گرۇپ و دەستۋىپۋەندەكانى خۇى نەبىت ۋەك مەمەد شىاع سودانى يان كەسىكى تر، ئەۋا كەسىك نەبىت كىشەى بۇ دروست بكات يان دۇسىيەكانى ھەردوۋ وىلايەتەكەى (2005_2014) ھەلبىداتەۋە كە جگە لە خەرجكردنى دەۋرۋەرى بەك ترلىۋن دۇلار بودجە، زەقتىرنيان كەۋنتى 1/3 ى خاكى عىراقە بەدەستى داعش.

بەمدواپانەش مەمەد تۇفىق عەلاۋى لەھەۋلدايە، چانسى خۇى زىندوۋ بكاتەۋە، پاش ئەۋەى راسپاردنەكەى بە شكستھىنان لە دروستكردنى حكومەت كۇتايپھات(2020)، ھەندىك كەسايەتى دىكەى ھاوتاستى ئەۋىش ۋەك عەدنن زورفى پارىزگارى پىشۋوتى نەجەف و ئەسەد عىدانى پارىزگارى بەسەرە ھەر خەۋن و چاۋەروانى و جموجولىان ھەيە، بەلام ئەمانە پالپىشتى و چانسى زۇريان لە ناۋ لىستە شىعەكان نىيە تا بىنە ركبەرى گەرە.

لەدەرەۋەى كەسايەتىيە حكومىيەكانىش، ناۋى فايەق زىدانى سەرۇكى دەسەلاتى دادۋەرى زۇرجار ئامازەى بۇ دەكرىت، بەلام زانباريە دزەپىكراۋەكان باس لەۋە دەكەن، ناوبراۋ پۇزشى ھىناۋەتەۋە لە ركبەرىكردن و خۇ پالۋتن، چۈنكە نايەۋىت پۇستەكەى لەدەست بدات كە سەنتەرى چارەسەر كردنى كىشەكانى ھەردوۋ دەسەلاتى جىبەجىكردن و ياسادانانىشە، بەمدواپانەش لە رىگەى دادۋەرانى كۆمىسىيار و دەستەى تەمىزەۋە، كۆمىسىۋنى ھەلبىزاردنى كۆنترۇل كرد كە جومگەبەكى ھەستىيار و گزنگە.

تەننەت ئەگەر شىعەكان لەناۋ خۇيان لەسەر بەرېزىرئەك يەكلابى بوونەۋە و كورد و سوننەشيان رازى كرد، ھىشتا ئەمە يەكسان نىيە بەۋەى بەبى كىشە تىپەر بىت، چۈنكە لەم دوۋسالەى دوايىدا، راي شەقام و خۇپىشانندەرانىش بوەتە پىۋەر لە دىارىكردنى سەرۇكۈەزىران و 2018 لە گۆرەپانەكانى مانگرتن نىشانەى (X) يان لەسەر فىلىكىسى كارەكتەرە سىياسىيە پىشنىاركاراۋەكان دادەنا. ئىستاش لەۋانەبە لەھەر دەرەفت و ھەلومەرجىكدا خۇپىشانندەران سەرھەلبەدەنەۋە و سىنارىۋى سەردەمى عەبدولمەھدى دوۋبارە بكنەۋە.